

MEMORIA DESCRIPTIVA

(GENER - NOVEMBRE 2005)

Programa Sanitari ADS Boví

Menorca

Autors:

Antoni Nicolàs Gràcia. Veterinari Col. 570

Marian Huguet Sintes. Veterinària Col. 569

Joan Vinent Sintes. Veterinari Col. 572

Vist-i-plau del Sr. President:

Jorge Pons Marquès
President ADS Boví Menorca

Antoni Nicolàs Gràcia
Cap serveis veterinaris ADS Boví Menorca

INDEX

- 1- Introducció.
- 2- Descripció dels objectius.
 - 2.1- Enquesta d' explotació.
 - 2.2- Programa sanitari.
 - 2.2.1- Campanya de sanejament ramader oficial.
 - 2.2.2- Campanya de prevenció de mamitis.
 - 2.2.3- Campanya de control de parasitosi.
 - 2.2.3.1- Campanya de control de parasitosi externa.
 - 2.2.3.2- Campanya de control de parasitosi interna.
 - 2.2.4- Campanya de Llengua Blava.
 - 2.2.5- Campanya de vacunació.
 - 2.2.6- Campanya de vacunació d'enterotoxèmia.
 - 2.2.7- Control dels llibres de registre.
 - 2.3- Altres actuacions.
 - 2.3.1- Servei de receptació.
 - 2.3.2- Fira ramadera.
 - 2.3.3- Actuacions específiques.
 - 2.3.4- Website.
- 3- Incidències sanitàries.
- 4- Conclusions.
- 5- Annexes.
 - Annex I: Formulari d'enquesta.
 - Annex II: Campanya de sanejament ramader. Resum per explotacions.
 - Annex III: Campanyes del programa sanitari. Resum per explotacions.
 - Annex IV: Gràfiques comparatives de resultats.

1- INTRODUCCIÓ.

Des de el naixement de l'associació fins a la data d'avui només han transcorregut tres anys però, tot i aquest poc temps de vida associat al seu llarg període de gestació, ha fet que l'ADS Boví de Menorca ja s'hagi consolidat amb una base ben sòlida.

L'any 2003 i 2004 es va crear la infraestructura i les bases per a la creació de l'associació i van ser fonamentals per a la realització del programa sanitari. L'any 2005, gràcies a l'experiència adquirida els anys anteriors, s'han portat a terme, a més de les campanyes descrites en el programa sanitari, altres actuacions incloses en el programa zootècnic que, sense cap dubte, beneficien al sector ramader boví de Menorca.

Cal destacar que la present memòria descriu exclusivament les campanyes englobades dins del programa sanitari. Les campanyes del programa zootècnic no son objecte d'aquesta memòria.

Val a dir que l'ADS Boví Menorca a aconseguit ser pionera dins de l'Estat Espanyol, en quant a campanyes, estudis i altres actuacions es refereix. En aquest sentit destaquem la posta en marxa del nostre Website destinat a informar als socis i a la població en general de tots els assumptes sanitaris que succeeixen a Menorca. La nostre base de dades amb més de 500 adreces de correu electrònic entre les que destaquem les Conselleries d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de totes les Comunitats Autònomes, Organismes i institucions europeus, premsa local i nacional, laboratoris farmacèutics veterinaris, entre moltes altres, son objecte dels butlletins informatius trimestrals que llança la nostra associació. Aquesta actuació, sense cap mena de dubte, informa amb caràcter nacional i europeu, de tots i cada un dels aconteixements sanitaris, dins del sector boví, de la nostra illa.

També en la mateixa línia del 2004, s'ha cercat que els productes farmacològics complissin com a mínim dos requisits imprescindibles: efectivitat per una banda y preus econòmics per l'altre. Tot i que aquestes premisses ja es van acomplir el darrer any les diferències més destacables són les negociacions amb els preus i els serveis. Aquestes, han estat a càrrec de l'ADS en la seva totalitat i les compres s'han realitzat a través de la cooperativa agrícola de San Guillermo y Sta. Escolàstica a Ciutadella i UCAME (Unió de Cooperatives Agràries de Menorca) a Mercadal. La compra de tots els productes zoosanitaris per part de l'ADS a les cooperatives no ha suposat

cap cost addicional. Només el fet de realitzar compres conjuntes ja redueix substancialment el cost dels productes i els costos en matèria de transport. Aquest sistema s'ha traduït en la millora de la efectivitat en la gestió de les compres i l'abaratiment dels productes respecte al 2003.

Un altre aspecte important en el funcionament de l'ADS a estat en el sistema de gestió. Per poder millorar l'eficàcia en quan a les nombroses tasques que desenvolupa l'ADS, enguany, s'ha optat per el manteniment en l'especialització dels serveis veterinaris i dels serveis administratius, com ja vàrem realitzar l'any passat.

Per donar un bon servei, les feines que s'han desenvolupat en els llocs com: la campanya de sanejament, supervisió de llibres d'explotació, recollida de mostres de les diverses campanyes i estudis, recollida d'informació per a problemes específics d'explotacions, assessorament d'instal·lacions, pautes de maneig, solucions de problemes clínics que afecten a un conjunt d'animals de la cabanya de l'explotació, etc. s'han destacat a dos veterinaris per a poder cobrir aquesta gran demanda. Per a les tasques de gestió com: negociació amb els diferents laboratoris per a la millora de preus i serveis, redacció de memòries, redacció i gestió d'estudis i campanyes, supervisió dels aspectes comptables i fiscals derivats de les campanyes sanitàries y funcionament de l'ADS, cerca de convenis amb institucions i empreses privades per a desenvolupar noves campanyes, propostes a administracions públiques per a la cerca de solucions a diferents problemes com, per exemple, convalidacions de software o propostes en gestió de residus, organització i solució conjunta amb els veterinaris de "camp" de les consultes generades pèls socis respecte a problemes sanitaris, de maneig i de millores qualitatives i quantitatives de les produccions, gestió del Website, etc. s'ha destacat a un veterinari. Per a la realització de totes les feines comptables i administratives que òbviament s'en deriven del funcionament de qualsevol entitat hem destacat a una secretaria.

Sense cap dubte, aquest engranatge entre les feines de gestió i de camp s'ha traduït en una excel·lent eina per a millorar encara més l'efectivitat de les nostres tasques. Ja no només realitzem totes les campanyes del programa sanitari a hora i en benefici de tots i cada un dels socis, sinó que a més, hem pogut desenvolupar un programa zootècnic annexa duplicant el nombre d'estudis i projectes que desemboquen lògicament, a millorar l'estat sanitari de la cabanya bovina menorquina amb totes les conseqüències positives que això significa.

Tal i com es descriu en el programa sanitari de l'ADS Boví de Menorca les actuacions realitzades han estat executades segons un rigorós ordre de prioritat.

En el proper punt es detallen totes aquelles actuacions realitzades tal i com s'especifica en la memòria del programa sanitari. Durant el transcurs del segon semestre s'han realitzat les darreres actuacions per a assolir al complert el programa sanitari previst en el 2005. Totes elles seran descrites degudament en el transcurs d'aquesta memòria.

2- DESCRIPCIO DELS OBJECTIUS.

En aquest punt farem referència a totes aquelles tasques realitzades per part dels serveis veterinaris de l'ADS.

2.1- ENQUESTA D'EXPLOTACIO.

Com a primer contacte amb cada una de les explotacions i seguint la línia de l'any anterior es va realitzar durant el primer trimestre una visita a tots aquells ramaders associats de nou per tal de recollir tota la informació possible sobre la finca, els animals que tenen, el tipus de ramaderia que es realitza, el maneig que es fa, la problemàtica amb què es troben, etc. Per tal de recollir tota aquesta informació de la forma més ordenada i estàndard possible, vam confeccionar un model d'enquesta¹ amb els punts més importants a tractar en cada finca. Aquests son els següents:

- ✓ Dades generals de l'explotació: dades personals, tipus de bestiar i caps concrets, sistema d'explotació, tipus de instal·lacions, etc.
- ✓ Tractaments anuals que es realitzen: desparasitació interna i/o externa, secat, vacunacions, sanejament...
- ✓ Dades reproductives: tipus de cobrició i resultats, avortaments, repeticions,...

¹ Veure annex núm. I

- ✓ Maneig dels vedells: problemes amb els lactants (diarrees...)
- ✓ Nutrició: dades generals
- ✓ Dades del control lleter: RCS, bacteriologia, urea,...
- ✓ Dades d'opinió: per donar opció al ramader a exposar suggeriments o propostes per a l'ADS.

Les dades recollides en aquesta enquesta són una eina molt important a la hora de fer la nostra tasca, i ens orienten de quina és la problemàtica tant general com concreta dels associats. En funció dels problemes, l'ADS pot decidir incidir més en uns temes que en altres.

En l'actualitat a totes aquelles explotacions que decideixen associar-se a l'ADS se'ls hi realitza aquesta enquesta per a valorar el seus problemes i mancances pocs dies després de ingressar com a socis.

Les finques on es va realitzar l'enquesta i primera visita són les següents:

- 1- Llumena d'en Sebastià (002-IB-0073)
- 2- Santa Bàrbara (023-IB-0015)
- 3- Lluçatx Nou (037-IB-0055)
- 4- Es Banyul (015-IB-0130)
- 5- Son Saura (015-IB-0128)
- 6- Son Bonaventura Leche (002-IB-0733)
- 7- Son Arret (023-IB-0003)
- 8- Biniatzem (902-IB-0015)
- 9- Son Ladico (037-IB-0350)
- 10- San Nicolau (002-IB-0125)

A la resta de finques ja pertanyents a l'ADS es va realitzar una visita de control per a la verificació en l'execució de les campanyes i l'obtenció d'informació referent a problemes sanitaris. Els fulls de visita resten en els arxius de l'ADS per a la seva consulta.

2.2- PROGRAMA SANITARI.

Gràcies a la previsió a l'hora de realitzar el programa, enguany s'han desenvolupat els diferents tipus d'actuacions en funció del tipus de produccions. Ja vam fer referència en la memòria que hi ha dos grups d'explotacions, la majoritària que es caracteritza per una producció lletera/formatgera i l'explotació productora de carn.

Com veurem mes endavant algunes de les actuacions son comuns als dos grups encara que, en ocasions, la recomanació per part dels serveis veterinaris en quan a l'ús de teràpies profilàctiques puguin ésser diferents.

2.2.1- CAMPANYA DE SANEJAMENT RAMADER OFICIAL.

Les campanyes de sanejament ramader formen part dels programes nacionals d'eradicació d'enfermetats dels animals que són d'obligat compliment a tot l'Estat.

En el cas del bestiar boví, les malalties sotmeses a control són les següents: Brucelosi, Tuberculosi, Leucosi i Perineumònia contagiosa.

Les campanyes de sanejament tenen caràcter anual i permeten l'obtenció de la qualificació sanitària de les explotacions ramaderes.

No obstant la novetat per a enguany va ser el canvi en el procediment en la recollida de mostres per a l'anàlisi de Brucelosi, Peripneumònia i Leucosi realitzat per IBABSA a través de llet de tanc. Només per aquelles finques no productores de llet s'ha procedit a la recollida de mostres de sang per a la seva posterior anàlisi. Aquest nou procediment es va començar a desenvolupar durant el mes de maig.

En quan a Tuberculosi el procediment ha sigut el mateix emprat en les darreres campanyes amb la intradermotuberculinització de tots els animals bovins majors de 3 mesos.

Des de el mes de gener del present any, els veterinaris de l'ADS venen realitzant el sanejament de les explotacions associades. La primera tasca fou la de crear un llistat amb les dates de l'últim sanejament realitzat a cadascuna de les explotacions. D'aquesta forma obtindrem una relació mensual d' explotacions per sanejar amb una data límit de 12 mesos des de l'últim sanejament.

Des de l'inici de les campanyes de sanejament aquestes s'han realitzat segons la previsió feta al començament sense que cap de les explotacions perdés la qualificació sanitària.

Actualment el sanejament per a cada explotació es ve realitzant als onze mesos des de l'última actuació i fins a dia d'avui ja han estat sotmeses a la campanya 169 d'un total de 185² explotacions associades a l'ADS Boví de Menorca.

En quant a caps de bestiar a hores d'ara s'ha procedit a analitzar mes de 12.500 animals. En l'annex III es mostra la relació de finques sotmeses a sanejament, les que estan en procés d'execució i les que manquen per fer, així com, les dates de caducitat de les respectives qualificacions sanitàries, data de sanejament oficial del 2005 i nombre de caps per explotació sanejats.

Cal destacar l' importància que té, a tots els efectes, que cadascuna de les explotacions, de forma individual, puguin aconseguir i mantenir el *status* sanitari d'oficialment indemnes de les quatre enfermetats abans mencionades. Fins a data d'avui tan sols una finca va tenir 1 animal positiu a Tuberculosi, tot i que després de l'inspecció de l'animal a l'escorxador per part dels Serveis Veterinaris Oficials no va mostrar símptomes de positivitat.

Per altre costat, les campanyes de sanejament ramader ens permeten actualitzar el cens real de les explotacions, en elles queda constància escrita de tots els animals presents i són, per tant, una bona font d'informació a l'hora de verificar el nombre i la identificació dels animals de cada explotació.

² El cens d'explotacions actual es de 185 finques segons la última actualització amb data de 1 d'octubre de 2005 tal i com s'especifica en la memòria del programa sanitari de 2005.

Durant les dues últimes setmanes de novembre i les primeres de desembre es procedirà a analitzar les darreres finques de la campanya de sanejament del 2005. Així doncs, per al mes de desembre està previst començar amb la campanya de sanejament ramader del 2006 analitzant les finques, les quals, els hi venç la qualificació sanitària el proper mes de gener de 2006.

2.2.2- CAMPANYA DE PREVENCIÓ DE MAMITIS.

Ja vàrem descriure en la memòria del programa sanitari el canvi en l'execució d'aquesta campanya. No obstant, a continuació descriurem les actuacions realitzades per l'ADS abans de la notificació per part d'IBABSA.

Per al desenvolupament d'aquesta campanya s'havia previst dues actuacions principals, per una banda l'elecció de l'antibiòtic de secat més adient per a cada explotació, i per l'altra, l'elecció dels productes de bany de mugrons.

En quant al secat, s'han realitzat proves analítiques a bona part dels associats (preferentment aquells amb problemes de mamitis clíniques i/o RCS elevats), per tal de determinar la presència o no de patògens mamaris. S'han recollit mostres d'un total de 37 explotacions, i s'ha realitzat el cultiu microbiològic de la seva llet. El cultiu microbiològic de llet de tanc consisteix en fer recompte dels principals grups bacterians i la seva interpretació epidemiològica. Amb aquesta informació es pot estimar tant la causa de les infeccions mamaris com reflectir les condicions higièniques de l'obtenció i conservació de la llet, orientant per l'adopció de les mesures de control prioritàries. Els tipus de bactèries sobre els quals es realitza el recompte són : *Streptococcus agalactiae*, *Staphylococcus aureus*, altres *estreptococs*, *coliforms*, i *Staphylococcus coagulasa negatius* (SCN), agents bacterians implicats en la majoria de processos mamaris. A més de la identificació bacteriana també és molt important la realització d'un antibiograma per a comprovar si les bactèries aïllades de les mostres són sensibles o resistents als antibiòtics a emprar. Tot i

que els antibiogrames estaven contemplats en la memòria del programa sanitari, aquests no han pogut realitzar-se per manca de fons econòmics.

En funció dels resultats obtinguts, es van escollir cinc productes base i s'han adjudicat a cada explotació aquell més convenient per la seva problemàtica.

Resultats obtinguts :

* Cap explotació te presència de *Streptococcus agalactiae*.

* *Staphylococcus aureus*,³

- 11 % explotacions nivell alt (>500 UFC/ml)
- 11 % explotacions nivell moderat (100-500 UFC/ml)
- 78 % explotacions nivell baix (<100 UFC/ml)

*qualitat higiènica general de la llet⁴,

- 38 % explotacions bona
- 30 % explotacions acceptable
- 32 % explotacions millorable
- 0% explotacions deficient

Òbviament a la resta d'explotacions es van facilitar els antibiòtics mes adients en funció de les analítiques realitzades en el 2003 i 2004.

Amb les dades obtingudes podem analitzar l'estat general del conjunt de les nostres finques. Com a patògen, és clara la problemàtica amb *S. aureus* doncs és present a un elevat percentatge de les explotacions en major o menor mesura. La lluita passa per un correcte maneig de la munyida, eradicació d'animals crònics i l'ús de productes de secar efectius per al seu control. En quant a les qualitats, el resultat ve molt lligat al maneig i al tipus de

³ Veure gràfiques en annexa V.

⁴ Veure gràfiques en annexa V.

instal·lacions, essent les mesures de control, la revisió i el manteniment correcte dels equips de munyida i la millora de les condicions higièniques en què s'obté i s'emmagatzema la llet. Tot i així es pot constatar una notable millora respecte a l'any 2004 i 2003.

Donat que la campanya de secat es va iniciar durant el mes de d'abril i l'inici de la campanya per part d'IBABSA no va ser fins al juny-juliol, l'ADS es va veure obligada a participar en el lliurament de secat a tots aquells animals de finals de lactació. Gràcies a aquesta intervenció per part de l'ADS es varen poder evitar problemes de mamitis greus pel retràs en l'aplicació dels secats a més d'evitar diverses manifestacions de protesta per part de nombrosos ramaders.

Es d'esperar que en els propers anys la tendència sigui la d'obtenir explotacions amb resultats moderats o baixos en quan a prevalença de *S. aureus* i millorar la qualitat higiènica de les explotacions a través de les campanyes de secat, banys de mugrons més específics per a combatre el tipus de bacteriologia de la finca "problema", incidir amb la informació adequada al ramader a través de xerrades informatives i assessorament constant al ramader en quant al maneig de la munyida, el secatge i totes aquelles operacions que poden millorar l'estat sanitari de les explotacions. Lògicament això implicarà un esforç important per part de l'entitat responsable de dur a terme aquesta campanya. Entenem, i així ho vàrem exposar en l'anterior memòria, que les campanyes sanitàries no només es limiten a la compra de productes, sinó que també, han d'elaborar-se amb l'ajut d'analítiques i assessorament adequat als ramaders.

En base als resultats que vam obtenir, els antibiòtics escollits van ser els següents:

- 1- Cloxacilina benzatina 600mg
- 2- Cefalonium dihidrat 250mg
- 3- Cloxacilina benzatina 500mg + Ampicilina 250mg
- 4- Cloxacilina benzatina 500mg + Sulfadimidina 750mg + Trimetoprim 125mg
- 5- Penetamat iohirat 100 mg + penicilina benetamina 280 mg +

sulfat de framicitina 100 mg.

En aquelles explotacions on no havia presència de cap patògen ni tampoc problemes clínics, es va donar al ramader la possibilitat d'escollir el secat.

Així doncs l'ADS abans de que IBABSA iniciés la campanya va lliurar un total de 2.421 tractaments. Dels quals 1.747 van procedir de les compres efectuades a principis d'any i la resta de l'estocatge del 2004.

En quant al bany de mugrons, es va procedir a la compra i lliurament a aquelles explotacions amb un cicle de producció continu. Molt poques finques van participar en aquesta campanya per part de l'ADS, donat que, tradicionalment, es una campanya que es realitza durant els mesos d'agost a octubre. El total de litres servits va ser de 3.115. Essent 2.000 litres procedents de les compres efectuades a principis d'any i la resta provenint de l'estocatge del 2004.

En l'annex núm. II es detallen les factures compulsades referents a les despeses generades per aquesta i altres campanyes. En l'annex núm. V es detallen les gràfiques comparatives dels resultats obtinguts en el 2004 i 2005.

2.2.3- CAMPANYA DE CONTROL DE PARASITOSI.

Menorca es caracteritza per tenir, a més d'una notable cabanya bovina, un sistema d'explotació normalment extensiu o semiextensiu. Això significa que el bestiar realitza pastoreig i que per tant, roman moltes hores en contacte amb les pastures. Aquests sistemes productius escollits per els ramaders de l'illa augmenten de forma considerable l'exposició del bestiar a tot tipus de paràsits i els seus vectors de transmissió.

Les condicions que faciliten el tancament dels cicles parasitaris, la resistència de paràsits i larves, l'estat immunitari dels animals i la càrrega ramadera són factors que intervenen en la presentació de les malalties parasitàries.

És per això que un punt molt important dels programes de lluita i prevenció en el bestiar boví és la desparasitació, donat que, com a veterinaris de l'ADS Boví de Menorca, la nostra tasca es fonamenta en vetllar pèl manteniment de la salut animal, com a factor ineludible d'una producció animal rentable i com a mitjà per evitar riscos a la salut humana, per les seves relacions amb els animals o per el consum de productes alimentaris. Al mateix temps també hem de contribuir al benestar dels animals per tal d'evitar-los sofriments i molèsties com a conseqüència de les infestacions parasitàries i d'altres patologies.

Per tal de conèixer l'estat actual dels animals de les explotacions que formen part de l'ADS s'han dut a terme una sèrie d'actuacions:

- A través de l'enquesta d'explotació realitzada al 2003, 2004 i al 2005, a les explotacions de nova inscripció, s'ha obtingut informació tant de la realització o no de desparasitacions (internes o externes), així com també dels productes utilitzats i de les aplicacions fetes per part de cadascuna de les explotacions i, de forma indirecta, hem pogut conèixer la incidència de certes malalties parasitàries.
- Amb les actuacions dutes a terme pels veterinaris de l'ADS a diverses explotacions (sanejament, etc.) també s'ha tingut un contacte directe amb els animals de manera que hem pogut obtenir una informació molt valuosa de la presència de paràsits, principalment a nivell extern, així com també treure algunes conclusions sobre possibles parasitacions internes reflectides en l'estat físic dels animals.
- També ens hem posat en contacte amb els escorxadors de l'illa per tenir coneixement de l'existència de malalties parasitàries com ara són la *fasciolosi*, *dicroceliosi* i *hidatidosi bovina* que es visualitzen a traves dels fetges decomisats del bestiar boví en pastura i, al mateix temps, saber les zones de l'illa on són més freqüents aquestes parasitosis. La *hipodermosi*, els efectes de la qual es poden observar un cop es retiren els cuirs dels animals, així com tenir constància d'altres malalties parasitàries mitjançant la consulta dels

registres de decomissos efectuats (sobretot a nivell respiratori i gastrointestinal).

- Durant el mes de juny de 2003 es va iniciar un estudi de la incidència parasitària d'afectació gastrointestinal i pulmonar en el bestiar boví de Menorca. Aquest estudi va consistir en recollir mostres de femtes de 20 explotacions associades (11% de les explotacions associades) i realitzar les anàlisi coprològiques corresponents. Per tal d'obtenir la màxima representativitat es van escollir explotacions situades en enclaus geogràficament estratègics i que van utilitzar diferents productes per desparasitar o bé, que no van desparasitar mai. Per augmentar la fiabilitat dels resultats es fa el mostreig de dos lots d'animals (amb un màxim de 10 per lot), femelles reproductores i recries ja que el seu diferent maneig pot implicar una diferent prevalença de parasitació. Les anàlisi coprològiques van mostrar els resultats que a continuació es descriuen:
 - El 65 % de les explotacions van mostrar un nivell moderat o elevat de paràsits, d'entre els que destaquen:
 - *Trichostrongylus* spp.
 - *Toxocara* spp.
 - *Dicrocoelium* spp.
 - *Coccidium* spp.
- Durant la campanya de sanejament ramader també es realitza una inspecció visual dels animals per tal de diagnosticar hipodermosi i valorar la campanya de desparasitació interna i externa dels animals. A data d'avui podem concloure que no s'ha detectat cap cas d'hipodermosi als animals inspeccionats i per tant podem deduir que la campanya de desparasitació externa i interna efectuada al 2003 i 2004 ha donat uns resultats excel·lents.

Per tots aquests motius i gràcies als resultats dels estudis del 2003 les campanyes antiparasitàries del 2005 s'han desenvolupat de la forma que descriurem en els propers punts.

Un altre aspecte que cal destacar de la campanya de desparasitació externa i interna, fet constatat pèls serveis veterinaris de l'ADS, és l'existència d'una part de ramaders que no han realitzat cap d'aquestes campanyes. Donada la obligatorietat d'aquestes, tal i com especifiquen els estatuts de l'associació, durant el més de desembre i per acord de la junta de l'ADS aquestes explotacions seran convidades a abandonar la nostra associació tal i com vàrem fer al 2004. També es donaran de baixa aquelles explotacions que no participin i mostrin interès en la realització del programa sanitari.

Un altre aspecte que cal tenir en compte a la hora de valorar les finques que han realitzat les campanyes es el fet de que alguns ramaders treballen o participen en diverses explotacions amb altres cartilles ramaderes. En el nostre cas totes aquestes explotacions estan donades d'alta degudament a la nostra associació. Per motius fiscals o personals alguns ramaders facturen els productes de les campanyes a una sola cartilla ramadera tot i que els productes s'apliquen en el total de les explotacions i dels animals.

2.2.3.1- CAMPANYA DE CONTROL DE PARASITOSI EXTERNA.

La parasitació externa fa referència a la colonització en els animals d'alguns artròpodes i insectes com ara són paparres, àcars productors de les sarnes, mosques, etc. provocant diferents tipus de lesions a diferents òrgans i sistemes.

A Menorca ens trobem amb dues malalties parasitàries de gran rellevància. Per una part la *Piroplasmosi* que, encara que es tracta d'una parasitosis de localització principalment hemàtica, es transmet per la picada d'algunes espècies de paparres. La Piroplasmosi té caràcter endèmic a la nostra illa i es manifesta en una elevada incidència.

L'altra parasitosi que afecta al bestiar boví de l'illa és la *Hipodermosi*, transmesa per mosques i que té repercussions importants a nivell econòmic i de benestar animal.

Per tot lo exposat anteriorment la campanya de desparasitació externa s'ha dut a terme de manera similar a com vàrem realitzar-la l'any anterior utilitzant la combinació de Deltametrina i Amitraz o Clorfenvinfos com a base farmacològica.

Els productes que L'ADS ha posat a disposició dels associats de forma subvencionada són substàncies d'aplicació per via tòpica on la seva aplicació es realitza durant els mesos de primavera i estiu ja que és el període de l'any on aquests paràsits es troben en major quantitat.

Els principis actius i indicacions d'aquests productes són els següents:

- ***Deltametrina 7.50 mg.*** Per a la prevenció i tractament de les infestacions per ectoparàsits (mosques, insectes voladors, paparres i pois).
- ***Amitraz 125 mg.*** Per a la prevenció i tractament de les infestacions per paparres, àcars de la sarna i pois.
- ***Clorfenvinfos 200mg.*** Per el control de paparres, pois, mosques i altres ectoparàsits del bestiar.

La combinació de la Deltametrina amb qualsevol dels altres dos principis actius està demostrant ser una bona teràpia profilàctica enfront de les parasitacions externes.

Com a conseqüència de la malaltia de la Llengua Blava a l'illa de Menorca, enguany s'ha fet una especial incidència en aquesta campanya afegint al tractament profilàctic altres productes insecticides per tal de repel·lir la picada dels moscards transmissors d'aquesta malaltia i evitar al màxim la propagació d'aquesta. Els productes varen ser proporcionats

de forma gratuïta per gentilesa de la Conselleria d'Agricultura del Consell Insular de Menorca i l'ADS va participar de forma activa en la distribució als ramaders.

En l'annex IV es resumeix el nombre d'animals tractats per explotació a través de les nostres campanyes. És important destacar en aquest punt que la majoria de finques que no van participar en aquesta campanya a través de l'ADS ho van fer amb els tractaments proporcionats per a Conselleria d'Agricultura i Pesca del CIME.

El període d'execució es va iniciar al mes de març i s'ha succeït sense interrupcions al llarg de l'any, no obstant, el període de màxima aplicació dels productes es van produir en primavera i estiu.

2.2.3.2- CAMPANYA DE CONTROL DE PARASITOSI INTERNA.

Les malalties parasitàries tenen gran importància a les explotacions lleteres donades les pèrdues de producció que originen. Per una banda els animals més joves veuen compromès el seu creixement i per l'altra la producció lletera de les vaques pot disminuir respecte a altres animals sans.

Els paràsits interns els podem agrupar en dos grans grups des de el punt de vista pràctic:

- *Macroscòpics: Nematodes, Trematodes i Cestodes.* De localització pulmonar i gastrointestinal.
- *Microscòpics: Protozous i Coccidis.* Per la seva mida no són susceptibles de ser detectats a simple vista.

La desparasitació interna duta a terme a bona part de les explotacions de Menorca⁵ consistia en l'aplicació d'una dosi anual a l'estiu amb productes d'aplicació parenteral que no

⁵ Cal assenyalar que a un alt percentatge d' explotacions no es realitzava aquest tipus de desparasitació del bestiar boví abans de constituir l'ADS i l'any 2003-04 el percentatge de finques que van desparasitar va augmentat notablement.

podien aplicar-se durant el període de lactació per problemes de residus a la llet. Això ha repercutit negativament a la nostra cabanya donat que un grup important d'animals a cada explotació restaven sense tractar.

Per garantir que tots els animals de les explotacions associades es sotmetin a la desparasitació i tenint en compte els bons resultats assolits en la darrera campanya, així com, facilitar l'aplicació dels productes per part dels ramaders, l'ADS ha seleccionat una sèrie d'antiparasitaris interns amb diferents pautes i tipus d'aplicació. Els principis actius i indicacions d'aquests productes són els següents:

- ***Ivermectina***. Per el tractament i control de verms rodons gastrointestinals i pulmonars, barbs (hipodermosi), pois, àcars productors de les sarnes i altres. D'aplicació parenteral només per animals que no estiguin en lactació.
- ***Ivermectina/ Clorsulon***. Antiparasitari amb la mateixa activitat que l'anterior i també davant les distomatosi produïdes per *Fasciola hepatica* i *gigantica*. Aquest producte està destinat a aquelles explotacions ubicades a zones humides de l'illa.
- ***Eprinomectina***. Antiparasitari amb la mateixa activitat que el primer, però amb aplicació externa ("pour-on") i amb zero dies de període de supressió. Les característiques d'aquest producte fan que es pugui utilitzar durant el període de lactació assegurant d'aquesta manera que tot el boví d'una mateixa explotació es sotmet a la desparasitació.

Aquesta campanya es va iniciar a principis de juny i va terminar a principis de novembre. Els resultats obtinguts fins al moment són força excel·lents, no obstant, es pretén constatar la seva eficàcia a través d'algunes analítiques coprològiques de control en acabar la campanya.

Tal i com es pot constatar en l'annex IV algunes finques manquen per desparasitar. Cal destacar que algunes d'elles estan pendents de desparasitar durant el mes de novembre. En aquest sentit, els veterinaris de l'ADS conjuntament amb els membres de la junta estan lluitant per a que tots els socis procedeixin a la desparasitació al 2005. A finals del 2004 els membres de junta van estimar donar de baixa a algunes finques que no van respectar les actuacions del programa sanitari. A finals del 2005, si procedeix, es realitzarà la mateixa operació a la fi de que tots els socis de l'ADS es comprometin a respectar el programa establert així com el compliment dels estatuts. Recordem que les campanyes de desparasitació tenen caràcter d'obligatorietat en l'ADS Boví Menorca.

2.2.4- CAMPANYA DE LENGUA BLAVA

Com ja vam especificar en la memòria del programa sanitari del 2005 la participació dels serveis veterinaris de l'ADS ha estat a diversos nivells.

En primer lloc s'ha procedit a participar activament en el *Programa Nacional de Control de Llengua Blava* en l'extracció de mostres de sang de tots aquells animals presents en les finques que han actuat com a finques sentinelles. La recollecció de les mostres s'ha realitzat dos cops al mes amb un marge major de 15 dies entre extraccions.

La darrera actuació en aquesta campanya ha estat amb col·laboració amb l'ADS d'oví de Menorca i la Conselleria d'Agricultura, Ramaderia i Pesca del Consell Insular de Menorca proporcionant productes insecticides i repel·lents per al bestiar remugant (com a afectats i hospedadors del virus de la *Febre Catarral Maligna*), així com, una campanya d'informació i conscienciació cap als ramaders.

Sense cap dubte, aquesta campanya ha estat possible i podem valorar-la molt positivament gràcies a la col·laboració dels ramaders

titulars de les finques sentinelles, així com els tècnics que en major o menor mesura han treballat en les diferents parts.

2.2.5- CAMPANYA DE VACUNACIO

Tot i que la campanya de vacunació a Menorca es sol realitzar entre els mesos de setembre i octubre, algunes finques, per raons tècniques, s'estimen més realitzar-la en altres èpoques de l'any. Per aquest motiu la campanya de vacunació va començar el darrer mes de gener i terminarà al mes de desembre de 2005 continuant amb la propera campanya al 2006. D'aquesta manera la campanya de vacunació es ve realitzant al llarg de tot l'any i es preveu realitzar-la d'aquesta manera en el futur.

Donat que les pautes vacunals difereixen en funció de les característiques tècniques de cada vacuna, el concepte de campanya puntual per a la vacunació deixa, en aquest cas, de tenir sentit.

L'elecció de les vacunes s'ha realitzat tenint en compte diversos criteris com la quantitat i qualitat en el cas de les vacunes polivalents i el marcatge en les monovalents. Lògicament s'ha fet una feina molt important, al igual que en totes les altres campanyes, en aconseguir les millors condicions econòmiques i l'abaratiment màxim dels productes.

Les vacunes polivalents emprades inclouen la lluita contra el virus de la *Rinotraqueïtis Infecciosa Bovina* (IBR), el virus de la *Diarrea Vírica Bovina* (BVD), el virus de la *Parainfluenza* (PI3), el *Virus Respiratori Sincitial* (VRS), i algunes serovarietats de la bactèria causant de la *Leptospirosi*. En quan a les vacunes monovalents s'ha optat per la vacuna marcada d'IBR i de BVD per tal de poder diferenciar, en cas d'analitzar el bestiar, el virus camp del virus vacunal.

Per altre banda, durant la campanya 2003-04 els serveis veterinaris van constatar que en molts casos, els ramaders vacunaven al seu bestiar sense tenir una evidència clara de la patologia regnant en la seva explotació. Per aquest motiu, els veterinaris de l'ADS varen aconseguir a través d'una empresa farmacèutica i un laboratori diagnòstic veterinari, l'elaboració d'un

estudi de prevalença de IBR a l'illa de Menorca els resultats dels quals ja es van lliurar en la memòria del programa zootècnic de l'ADS. Aquest estudi òbviament complementa l'estudi realitzat pèls serveis veterinaris de l'ADS conjuntament amb el laboratoris Schering-Plough sobre la prevalença de Leptospira serotip Hardjo, del que ja es van comentar els resultats en la memòria descriptiva del primer semestre del 2003.

També en l'annex IV es detalla el nombre de dosis emprada per explotacions tenint en compte la revacunació del bestiar jove. No s'ha tingut en compte la revacunació semestral, en el cas de les vacunes que així ho requereixen, donat que aquesta, es farà dins de la campanya 2006.

2.3.6- CAMPANYA DE VACUNACIO D'ENTEROTOXEMIA.

Com ja es va especificar en la memòria del programa sanitari del 2005, també s'ha procedit a realitzar la campanya de vacunació d'enterotoxèmia. Al igual que en la campanya de vacunació abans comentada, aquesta s'ha realitzat durant tot l'any, donades les característiques intrínseques en la pauta de vacunació. Totes les explotacions associades i dedicades a l'engreix de vedells han participat d'aquesta campanya. En algun cas excepcional s'ha procedit a la vacunació de bestiar adult, donat que, les seves característiques productives així ho aconsellaven.

En l'annex IV també es detallen per explotació el nombre d'animals vacunats.

2.3.7- SUPERVISIÓ DELS LLIBRES DE REGISTRE.

Una de les funcions de l'ADS consisteix, segons la normativa vigent, en la col·laboració amb el control de la identificació animal. Els veterinaris de l'associació han d'actuar en la supervisió dels llibres de registre de cadascuna de les explotacions que formen part de l'ADS i en la correcta crotalització dels seus animals.

En aquest sentit a totes les finques inscrites a l'ADS se'ls hi supervisa els crotals i el llibre d'explotació i es subsana qualsevol deficiència en la identificació del bestiar a través d'informes que son entregats a l'IBABSA i aquests, al mateix temps, a la Conselleria d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.

Es important destacar que els serveis veterinaris de l'ADS també col·laboren activament en l'actualització dels censos durant les campanyes de sanejament. D'aquesta forma el servei de ramaderia de la Conselleria d'Agricultura, Ramaderia i Pesca pot obtenir informació actualitzada amb l'estalvi de recursos humans que això suposa.

Un altre aspecte remarcable es la incorporació del llibre del medicament. Donat que a hores d'ara està en procés de repartiment a cada finca, no s'ha pogut efectuar cap actuació al respecte, encara que, des del mes de març, l'ADS ja compta amb un programa informàtic adequat convalidat per Conselleria d'Agricultura, Ramaderia i Pesca del Govern Balear per a la correcta complimentació d'aquests.

2.3- ALTRES ACTUACIONS.

2.3.1- SERVEI DE RECEPCIÓ

Els serveis veterinaris de l'ADS en compliment de la llei del medicament l'any 2004 ja varen posar en marxa un servei de receptació mitjançant el qual qualsevol soci a qui se li dispensa un medicament, prèviament, se li prescriu una recepta que l'empara.

En aquests moments els serveis veterinaris han elaborat més de 600 receptes relacionades amb els productes emprats per a les campanyes. Òbviament, tal i com ja hem comentat anteriorment, el fet d'haver convalidat un programa informàtic dissenyat per a la receptació i al mateix temps per a la confecció dels llibres del medicament afavorirà i reduirà les tasques administratives que generen el compliment de la llei.

2.3.2- FIRA RAMADERA

Per tal de poder donar a conèixer als ramader i al públic en general les actuacions sanitàries de l'ADS es va crear en la darrera fira del camp, en el terme municipal d'Alaior, un *stand* on s'oferia tota la informació al respecte.

Durant el transcurs de la fira es va informar de les campanyes realitzades durant el 2004 i les campanyes que estaven previstes per al 2005. També es va procedir a respondre consultes efectuades pèls socis relacionades amb temes sanitaris, econòmics i administratius de l'ADS.

2.3.3- ACTUACIONS ESPECIFIQUES

Com ja es va especificar en la memòria descriptiva del 2004, el nombre de consultes tècniques als serveis veterinaris de l'ADS va augmentar en mes d'un 500%. Donat que la previsió per a enguany era la de mantenir i inclòs augmentar el nombre de consultes i actuacions es va decidir per part dels membres de la junta i els serveis veterinaris a incloure aquest apartat dins del Programa Zootècnic. Per tant, les consultes efectuades pels socis, així com les actuacions derivades per part dels veterinaris, s'especificaran en la memòria descriptiva del Programa Zootècnic del 2005.

2.3.4 - WEBSITE

Una de les actuacions desenvolupades per l'ADS i gràcies al Programa Leader+ Illa de Menorca, ha sigut la creació del nostre Website propi. El disseny i programació del web es va iniciar durant l'any 2004, però no va ser fins al mes de febrer del 2005 que el Web va entrar en funcionament.

Les característiques més destacables les resumim en els següents punts:

- 1- El web de l'ADS és el primer *Website* a nivell nacional. Això implica que, com a pioners, basem el seu funcionament no només per als

socis o habitants de Menorca sinó que el seu àmbit d'actuació és nacional.

- 2- S'han creat fòrums de discussió sobre temes proposats al sector ramader i al sector veterinari.
- 3- S'informa puntualment de totes les campanyes, estudis i projectes realitzats per l'ADS amb butlletins de notícies trimestrals. També s'informa dels aconteixements, dins del sector boví, que esdevenen a Menorca.
- 4- El sistema permet als ramaders tenir una clau d'accés exclusiva per a poder visualitzar els resultats de les seves analítiques, campanyes, censos, etc.
- 5- El web consta també d'un espai de promoció per als productes elaborats per als nostres socis totalment gratuït.

En aquests moments l'ADS compta amb més de 500 usuaris que reben periòdicament les notícies publicades, entre els que destaquem: Conselleries d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de totes les Comunitats Autònomes, Mitjans de comunicació (premsa escrita, ràdios i televisions locals, autonòmiques i nacionals), Institucions europees del sector, veterinaris i laboratoris farmacèutics, entre d'altres. D'aquesta manera, l'ADS pot informar d'absolutament tot el que succeeix en el sector boví de Menorca.

3- INCIDENCIES SANITARIES.

Les incidències sanitàries més remarcables provenen de patologies parasitàries i infeccioses.

Afortunadament patologies com la Hipodermosi comencem a tenir una incidència baixa, gràcies a les campanyes de desparasitació externa i interna.

Per a les malalties sotmeses a sanejament i fins a data d'avui, només ha aparegut 1 cas positiu a Tuberculosi en les analítiques realitzades. Davant la positivitat es va procedir per part dels veterinaris de l'ADS al marcatge de l'animal i la posterior notificació a l'organisme competent. Un cop traslladat l'animal positiu a l'escorxador els S.V.O van constatar que l'animal no presentava símptomes de positivitat, tractant-se probablement d'un altre cas fals positiu.

Per Brucelosi, Leucosi i Peripneumònia Enzoòtica Bovina, pressuposem que tots els animals han sigut negatius, donat que, aquesta informació no ens ha estat facilitada.

Davant els problemes reproductius d'algunes explotacions i després d'haver analitzat alguns dels seus animals una troballa força important ha sigut la infestació per Neospora. Tot i que en aquests moments no disposem de dades científiques ni estadístiques sí podem afirmar que per alguns llocs amb problemes reproductius Neospora es un dels agents etiològics a tenir en compte. En la memòria descriptiva del programa zootècnic del 2005 abordarem amb més profunditat aquesta i altres patologies.

Durant les analítiques de tanc també es va evidenciar un percentatge alt de finques que conviuen amb *Staphylococcus aureus*. Totes les finques varen ser assessorades per a poder eradicar o conviure amb aquestes patologies minimitzant els seus efectes. No obstant, gràcies al seguiment de la incidència de *S. aureus* en els darrers tres anys sembla que el nombre de finques amb nivells alts comencen a disminuir considerablement i que la qualitat higiènica general de la llet millora any rera any.

4- CONCLUSIONS

Tal i com s'especifica en la memòria del programa sanitari d'aquest any les campanyes s'han pogut realitzar totes, encara que la campanya de desparasitació interna i la campanya de vacunació estan en aquests moments en fase d'execució.

Malgrat els entrebancs soferts en quant a l'execució de les campanyes i en els retrasons en la regulació dels ajuts a les ADS, en l'àmbit Balear, i molt al contrari del que cabria esperar, s'han pogut iniciar i desenvolupar la totalitat de les campanyes. Totes elles s'han realitzat dins dels plaços previstos i tots i cada un dels associats han pogut participar d'elles. A finals del mes de desembre i després de les valoracions pertinents es convidarà a abandonar la associació a tots aquells socis que no hagin acomplert el programa sanitari.

També i gràcies a la col·laboració de la Conselleria d'Agricultura, Ramaderia i Pesca del Consell Insular s'ha pogut realitzar altres campanyes i estudis fora del programa sanitari. Campanyes especificades en la memòria del programa zootècnic i que, indubtablement, contribueixen al desenvolupament del sector boví menorquí.

Gràcies també a la participació activa i entusiasta de la majoria dels associats ha fet possible la realització de molts projectes. La col·laboració prestada pels associats, membres de la junta gestora, funcionaris de l'administració pública, tècnics comercials i tècnics de laboratoris han fet decisiva la posta en marxa i manteniment d'aquesta agrupació. Per mediació de tots no tenim cap dubte de que en un plaç de temps no molt llunyà, podrem gaudir d'una cabanya bovina amb un nivell sanitari adequat.

5- ANNEXOS

ANNEXE I:

FORMULARI D'ENQUESTA

INFORMACIÓ TÈCNICA SOCIS ADS BOVÍ DE MENORCA

DADES GENERALS

Municipi Explotació NCR

Nom Telèfons

Adreça de contacte

Camí

Veterinari clínic

Llibre explotació nou? Al dia?

Nombre de caps: HR S Rc Cr Total

Compra de bestiar Total

Altres animals:	Caprí	Sí	☐	No	☐	Nº	<input type="text"/>
	Oví	Sí	☐	No	☐	Nº	<input type="text"/>
	Porquí	Sí	☐	No	☐	Nº	<input type="text"/>
	Equí	Sí	☐	No	☐	Nº	<input type="text"/>
	Aviram	Sí	☐	No	☐	Nº	<input type="text"/>
	Altres	Sí	☐	No	☐	Nº	<input type="text"/>

Observacions

Sistema d'explotació:

Comentaris ▼

Explotació lletera Sí No

Explotació formatgera Sí No

Explotació d'engreix Sí No

Explotació mixta

Sí No

Instal.lacions:

• **Sistema de munyida:**

Sala de munyir Sí No N°

Munyida directe Sí No N°

Altres Sí No N°

Observacions

• **Higiene de munyida:**

Freqüència d'higiene

Producte

• **Establució**

• **Engreix**

DADES TÈCNIQUES

Desparasitació externa: Sí No Producte Data

Desparasitació interna: Sí No Producte Data

Vacunació: Sí No Producte Data

Mamitis: Bany de mugrons

Prevenió mamitis

Incidència

Tractament

Sanejament:

Data últim sanejament

Positives Sí No Anys

Sospitoses Sí No N°

Observacions:

MALALTIES PARASITÀRIES

Presència de paparres Sí No Època

Presència de barbs Sí No Època

Mal groc Sí No N° afectats

Presència de cucs Sí No

Anorèxia Sí No N° afectats

Observacions:

TRASTORNS REPRODUCTIUS

Tasa d'abortaments

Repeticions

Infertilitat

Reproducció natural Sí No Raça Mascle

Reproducció artificial Sí No

Analítica Sí No

Comentaris

TRASTORNS NEONATALS

Morts neonatals Defectes congètics

Diarreas Mortalitat diarreas

Alimentació Comercial

Dosi alimentària Frequència

Calostre

Establució 24h Sí No Hores

Observacions
 ▶

NUTRICIÓ

Pinso

Ensitjat

Ferratge

Observacions

CONTROL LLETER

RCS

Bacteriologia

Urea

Altres

OPINIÓ

Problemes del sector

Problemes explotació

Com pot ajudar l'ADS?

Suggeriments

ANNEXE II:

**CAMPANYA DE SANEJAMENT RAMADER OFICIAL.
RESUM PER EXPLOTACIONS.**

ANNEXE III:

**CAMPANYES DEL PROGRAMA SANITARI.
RESUM PER EXPLOTACIONS.**

**ANNEXE IV:
GRAFIQUES COMPARATIVES DE RESULTATS**

